

XAVIER CID

Fill d'un funcionari de l'estat francès i nét d'un avi que li ha transmès un "occità total", Robert Lafont va descobrir a l'exili l'existència d'una llengua i una cultura popular que el seu país combatia. Després de l'experiència de guerra i resistència, es dedicà a l'estudi del món occità.

—Molts polítics meridionals francesos han estat grans republicans, i per tant, molts homes d'estat de la Revolució Francesa han estat occitans. Aleshores, l'autèntic estat francès repressor és producte, en part, de les aportacions occitanes...

passar als ulls de la burgesia progressista per llengua universal de la Il·lustració.

—Al segle XII Pere II d'Aragó tenia un projecte d'estat federal occitano-catalano-aragonès, avortat a la batalla de Morret. Es donaven les condicions per l'èxit del projecte?

—La batalla de Murèth (forma gascona de Murèl) té una gran transcendència en la història d'Europa. Posar fi a una temptativa d'organització horitzontal del món aquitano-ibèrico-mediterrani segons un pacte federal, el pacte de Milhau el 1204. En ell hi troben condicions favorables alguns fer-

“França no pot evolucionar pel seu aïllament mental”

Robert Lafont Garavini (Nimes, 1923), estudiós del món occità, reflexiona sobre el passat, el present i el futur d'Occitània.

Una entrevista de Gemma Aguilera.

—La nació francesa moderna va néixer com a model universal el 1789 i va ser després una República també universal de principi. Les burgesies liberals que existien a Occitània i tenien una consciència social prou avançada no podien rebutjar aquest model. D'aquesta manera, havien d'aportar molt a la construcció de l'estat modern, ja fos en el partit jacobí o en el partit girondí. Com a ciutadans francesos havien d'assistir a la degenerescència de la idea nacional, passada a un centralisme totalitari, com a occitans, a la renaixença en el republicanisme del vell imperialisme de la llengua i la cultura franceses. El súbdit es va pensar a ell mateix en els models del mestre, i aquesta alienació era afavorida a França pel fet que el francès podia

ments d'evolució social i moral, el que en diem Europa occitana, i estableix per vuit segles una organització totalitarista de tipus estatal, geogràficament vertical, perquè el poder és al nord, i reductiu dels progressos socials i morals, l'Europa a la francesa. El primer model era fràgil, travessat de conflictes; el segon havia de tenir èxit perquè hi aplegava la sacralitat de la corona reial, la sacralitat de l'Església i la fermesa del dret romà.

—Durant el llarg procés d'incorporació d'Occitània a la corona francesa, gairebé sis-cents anys, hi va haver revoltes constants contra l'estat francès. Quines en van ser les més significatives?

—Occitània va ser sempre un espai contestatari, i tots aquests moviments marquen la nostra història. Al segle

Imatge de l'Eurocongrés 2000, celebrat a Narbona i que té una vigència de quatre anys. Robert Lafont va ser el president occità en aquesta convenció internacional.

EL TEMPS

XVII les revoltes que van acompanyar la presa de poder de Richelieu i el reforçament del centralisme reial, al segle XIX la sublevació provençal contra el cop d'estat de Napoleó III i les Comunes de 1871, al segle XX la sublevació de Llenguadoc el 1907 i els moviments de pagesos i obrers entre 1962 i 1980 van ser les accions més transcendents. També va ser important la dimensió occitana dels conflictes religiosos als segles XVI i XVII i d'alguns episodis de la Revolució Francesa.

—Per què Occitània mai no ha constituït una unitat administrativa?

—Occitània ha passat de l'estat feudal a l'estat provincial sense cap període d'autonomia administrativa. La situació del territori occità com a articulació europea principal entre Nord i Sud, Est i Oest, sembla vital per a França. L'estat francès pot pensar de perdre una illa com Còrsega i ha perdut en la seva història un tros perifèric com Alsàcia-Lorena. Però si no té Occitània, queda reduït a ser un país petit d'Europa del Nord. Inversament, fer Occitània no és fàcil, no hi ha res més difícil a Europa.

—Aleshores, creu possible l'Europa de les regions transfrontereres i el desenvolupament d'una nova centralitat catalanooccitana, amb 25 milions d'habitants?

—Assistim al final del període de l'estat-nació, que s'ha buidat del seu contingut concret, és a dir, econòmic,

dins el moviment doble de la globalització i de la construcció europea. A la vegada, sorgeixen arreu del món regions relacionals articulades sobre el veïnatge i la similitud d'interessos. I per a molts economistes és evident que en l'Arc Mediterrani nord-occidental la interregió catalanooccitana és molt important. Entrem en un moment en què la resistència —sobretot la francesa— es farà més dura, sentint-se final. És possible desenvolupar com a nova centralitat europea el nostre espai comú si provem que, a més de ser més natural, és més modern i més prometedor socialment i culturalment que els territoris estatals. Per això, cal una força d'intel·ligència i d'invenció.

—Quin paper representen els moviments polítics nacionalistes emergents respecte a l'espai d'Occitània en la futura Europa?

—Topem sempre amb el problema que els partits polítics occitanistes no tenen a França una audiència veritable. Tot l'espai, en un sistema centralitzat que controla fins i tot les eleccions regionals —on totes les llistes són nacionals—, és ocupat per formacions que poden tenir una certa simpatia per l'occitanisme, però no en fan un argument central de campanya. La presència d'aquests moviments és més aviat indirecta, a través de les forces polítiques aliades, organitzades a nivell nacional francès (Partit Socialista, PSU, Partit Comunista, sindicats), a qui

“És possible desenvolupar com a nova centralitat europea l'espai catalanooccità si provem que, a més a més de ser natural, és més modern i més prometedor socialment i culturalment que els territoris estatals. Per això, cal una força d'intel·ligència i d'invenció”

porten les seves idees. Arribar fins Europa és, doncs, molt difícil.

—A Itàlia el Govern ha reconegut a les *valadas occitanas* la seva personalitat com a minoria cultural i lingüística. A la Vall d'Aran es reconeix com a llengua oficial l'aranès. Però França nega les llengües del seu territori i demana protecció enfront de l'anglès. De què creu que té por l'estat francès?

—França ara no pot evolucionar pel seu zel institucional (l'article II de la seva Constitució) i el seu aïllament mental, entretingut per l'escola i els mitjans de comunicació. Tots dos fan l'excepció francesa, molt general en l'opinió pública. A més, una part de la representació nacional (l'extrema dreta del Front Nacional i els socialistes de Chevènement) està bloquejada sobre un nacionalisme residual molt rígid. Potser hi ha el sentiment que França, tan diversa com és, feta de trossos annexats militarment, no és capaç de trobar la seva unitat dins un consens evolutiu. No oblidem que el Gran Orient de França, que tanta transcendència té en els cercles de govern, ha pres posicions antiminoritàries i centralistes violentes.

—Com aconsegueix un estat que una llengua viva, en tres generacions, passi a no poder ser sentida i utilitzada normalment?

—Cal pensar que, fa vuitanta anys, l'ús social de l'occità es mantenia malgrat la situació general de vergonya i contra la campanya escolar que no havia cessat, sense cap mena d'ajut, per força d'inèrcia. En aquesta situació de no-resistència, la ràdio, la televisió i els moviments de població han acabat l'evolució, entre 1920 i 1980. L'estat francès vetlla encara perquè els progressos de l'occità a la televisió i la ràdio —totalment en mans de l'estat— siguin significants.

—Tot i les mesures que ha anunciat el ministre d'Educació francès, Jack Lang, a favor del desenvolupament de l'ensenyament de les llengües regionals, la situació és precària...

—L'ús tradicional de l'occità va minvant ràpidament. Però ara ens trobem en un punt paradoxal de l'evolució: un 17% de la població en fa un ús total,

mentre que un 40% tenen l'occità com a llengua d'ús parcial o passiu. Tot i així, el 70% de la població occitana mostra una opinió favorable a les operacions de recuperació de la llengua i la cultura occitanes. Les mesures del ministre Jack Lang s'expliquen només per aquesta pressió nova de l'opinió, que naturalment afavoreixen un progrés possible.

—El 1993 François Bayrou feia una proclama al Parlament de Navarra: "El temps de la vergonya s'ha acabat." És així?

—Les xifres que acabo de donar proven que l'actitud mental dels occitans està canviant i que ara es pot parlar de "desalienació inicial".

—Quin paper tenen institucions culturals com la Societat d'Estudis Occitans o el Comitè Occitan d'Estudis e d'Accion en la protecció de la identitat d'Occitània davant "l'invasor cultural"?

—Fins l'any 1960 la consciència occitana estava adormida. A partir del 1962 s'assisteix a una onada potent de reivindicacions pel "viure al país", en resposta a les evolucions del Mercat Comú europeu. L'occitanisme esdevindrà immediatament un fet social i un fet general i, tot i que l'Occitània francesa ha estat la més castigada culturalment, sembla que viu un procés de revifalla amb aquestes institucions, la universitat, les escoles que ensenyen també en la llengua del país, la música i els moviments socials.

—Què significa ser occità a nivell polític, cultural i lingüístic avui dia?

—Ser occità és sens dubte declarar-se a favor de la llengua i la cultura occitanes per un mateix i per a la seva família. Una actitud política occitana pròpia, d'independentisme o d'autonomisme, és possible, però molt rara. Generalment es fa el lligam de la defensa de la llengua amb sentiments regionalistes o descentralitzadors.

—Com veu les futures relacions de l'estat francès amb Occitània dins Europa?

—Una França federal dins una Europa federal amb possibilitats de fer funcionar euroregions transestatals seria una solució sàvia. Però, és França capaç d'actuar amb saviesa?...

"Una França federal dins una Europa federal amb possibilitat de fer funcionar euroregions transestatals seria una solució sàvia. Però, és França capaç d'actuar amb saviesa?..."